

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Theologōn diaphorōn syngrammata palaia kai orthodoxa

Gessner, Conrad

Tiguri, 1560

VD16 G 1810

Typographvs Candido Lectori S. P. D.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-72021](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-72021)

LECTORUM
 TYPOGRAPHVS CANDIDO. LE-
 CTORI S. P. D.

VM in omnibus actionibus uiris bonis salus & utilitas reipublicæ Christianæ, qua omnes continemur, proposita esse debeat, tum maximè hanc ab ijs querendam arbitror qui libros typis excudunt & in publicum edunt. Nam ut ars typographica pietati & bonis literis prouehendis maximum adiumentum est, si bene ac legitimè exerceatur, ita uicissim uidemus magnas turbas in republica, & graues etiam offensiones eiusdem abusu excitari. Cùm scilicet prauus typographi (habet enim noster ordo, ut omnia humana, suos quoque nauos) sui lucri, quàm publicæ utilitatis studiosiores in lucem edunt scripta, partim malefica, & famosi libellos, quibus inter homines alioquin paratos dissidia feruntur & claudium canitur, partim obscœna, & turpia, & quæ Milesia, ac Sybaritica scripta ueterum lóngè superant, quibus mores hominum ad malum sua sponte propensi quasi contagione quadam inficiuntur, partim, quod grauissimum est, impia, quibus errores perniciosi, & manifeste blasphemiarum in uulgus sparguntur. Ab huiusmodi moribus & institutis cùm ego quàm alienissimus esse cupiam, statui paucis hinc rationem exponere, quare hos ueterum libellos in quibus fortè nonnulla sunt quæ aliquos offendant, in unum uolumen coniunctos edere uoluerim. Sunt enim nonnulli qui cùm nauos aliquos & lapsus in ueterum scriptis deprehenderint, ea statim è manibus abijciunt, & perpetuis tenebris huiusmodi libros sepelendos esse clamant. Idque ed magis quòd ex aduerso uident multos ita ueterum scriptis adiectos, & in eorum auctoritatem iuratos, ut ipsorum auctoritatem sacris literis æquent, & dogmata religionis non tam ex sacris literis, quàm ex consuetudine, & patribus disceptari & dijudicari uelint. Illos itaque nimium ridigos censores, qui statim omnia quæ non ad ipsorum stomachum faciunt damnant, primùm rogo ut mihi ignoscant si illis non omnia probantur quæ nostrum hoc uolumen complectitur, idque uel hac ratione quod hæc non à me primùm in lucem eduntur, sed eadem ab alijs edita sunt, attamen non in utraque lingua. Existimo autem illos mihi non adedò iniquos fore, quin fateantur cum hæc scripta in manibus hominum uersentur, fatius esse ea in sua ipsorum lingua qua scripta sunt legi, quàm ab alijs translata. Sæpe enim interpretes eos qui in auctoribus non extant, errores praua interpretatione generant, aut eos qui sunt augent, & aggrauant. Neque tamè idedò omnes interpretationes abijciendas censeo quin potius in hoc ipso opere, propter eos qui Græcæ linguæ non satis periti sunt, adiunximus Græcis Latinas translationes. Quantum autem commodè typographi studiosis adferant, qui Græca Latinis translationibus adiungunt, nunc non exponam cùm in præfatione Aeliani nostri hoc ipsum abundè doceatur. Hoc tantum admonebo, si è regione Græca Latinis translationibus opponantur bonorum interpretum illud fore illustriorem, deteriorum autem & mediocrium uitia & errata facilius caueri posse. Quod si hac ratione à Criticis nostris ueniam impetrare non possum, tum illud quoque ab ipsis cogitari uelim, nobis non ita facile esse propter unum aut alterum nequam abijcere & damnare tot ueterum scripta, quorum auctores uitam, & sanguinem suum religionis nomine profuderunt. Neque enim ex uno aut altero nauo animaduerso, aut ex una, & altera sententiâ iudicandù est de eorum doctrinâ, sed danda opera, ut ex toto corpore, scriptorum sententiam ipsorum colligamus, sæpe enim quæ obscurius uno loco dicta sunt, alibi clarius ab ipsis explicantur. Quod si propter aliquos lapsus, & errores damnandi sunt integri libri, tum omnia fermè ueterum patrum scripta è manibus, & è bibliothecis studiorum excutienda, & abeleganda erunt. Quot enim errores in Origene, quot in Tertulliano etiam à ueteribus notati sunt. Quis ignorat Cyprianum in baptizandis hæreticis à recepto nostro tempore sententiâ dissidere. In Ambrosio, Hieronymo, Chrysostomo & Hilario ac alijs patribus sunt quædam quæ uiris pijs, & doctis non probantur. Non tamen eorum scripta propterea in uniuersum reijciuntur, sed in eorum lectione apostolica regula seruatur, quæ iubet, omnia quidem probare, sed ea solum tenere quæ bona sunt. Nam ipsi quoque patres sua scripta ita legi uolunt, ut ea iudicio scripturarum subijciant. Ita satis ab ipsis Patribus refelluntur quidam nostræ ætatis non tam theologi quàm Patrologi, qui postha-

bitis quodammodo sacris literis omnes religionis controuersias ex patrum testimonijs & consuetudine dijudicari uolunt. Hoc enim modo etiam ipsi patres aliorum scripta legunt, ut ea ex scripturis iudicarent. Nam de Cypriano Augustinus inquit: Nos nullam Cypriano facimus iniuriam, cum eius quaslibet literas à canonica diuinarum scripturarum auctoritate distinguimus. Neque enim sine causa tam saluber uigilantiæ canon ecclesiasticus constitutus est, ad quem certi prophetarum, & apostolorum libri pertineant, quos omnino iudicare non audeamus, & secundum quos de cæteris, uel fidelium, uel infidelium libere iudicemus. Hæc itaque regulam beati Augustini si quis tenuerit in legendis his libellis libere in hoc opere coniunctim eduntur, non facile impingeret. Ideo autem hos libellos in unum uolumen coniunxi quod paruuli libelli (quales omnes hie separatim sunt) & in bibliopolijs & in bibliothecis, uel latent inter reliquos, cum eorum usus desideratur, uel etiam in uniuersum pereunt, simul autem coniuncti studiosorum usui sunt commodiores. Imitatus autem sum hac in re Cl. typographum. D. Henricum Petri Basiliensem qui & ante in Micropresbytico, & post in Orthodographis, eodem modo multa ueterum scripta coniunxit. Ut autem studiosis consulerem ne eandem rem sæpius emendo inanem scripta coniunxit, nullum ex illis qui ab eo utraq; lingua sunt editi huic operi inserui, præterquam Athenagoræ libellum de resurrectione, quem ipsum quoque omissem nisi eius legationem statuissem edere ab altero omissem. Ignatium uerò cum ille Latine tantum ediderit ego Græcum exemplar manuscriptum nactus ex bibliotheca CL. V. piæ memoriæ D. Gaspari à Nydprugck existimaui neque Henrico Petri molestum, studiosis autem plerisque gratum fore, si ea quæ hætenus Latine tantum circumferebantur, Græcè simul & Latine à me fuissent edita, præsertim denuo nuper translata, & id cum rerum Indice copiosissimo. Hoc igitur meum consilium quod sum in huius operis editione secutus, in hoc quasi aditu operis exponere uolui, quod si boni ac eruditi uiri approbauerint, est quod gaudeam, sin minus, sciant hæc in re non mihi uoluntatem defuisse iuuandi studia præsertim sacra, sed potestatem.

Feci ego quod potui hoc tempore, ac Deum quaeso ut mihi ad sit quod plura & maiora in usum cum omnium aliorum, tum maxime sacrorum studiorum, quibus nostram officinam cōsecraui, proferre possim. Vale. 1559.